

Enheten för ledningsstab
Barbro Köhler Krantz, 08-730 95 63

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss – Betänkande En ny modell för arbetsmiljötillsyn (SOU 2009:40)

Sammanfattning

Arbetsmiljöverket är i grunden positiv till införandet av en tillsynsmodell som innebär en regelbunden genomgång av samtliga arbetsställen samt publicering av resultatet på Arbetsmiljöverkets webbplats. Innan ett slutligt ställningstagande sker bör den av regeringen föreslagna pilotverksamheten genomföras. Dessutom bör valet av märkningsmodell utredas vidare.

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Dagens riskbaserade tillsyn har genom många år visat sig fungera väl. Arbetsmiljöverket har genom åren utvecklat och förädlat modeller för att i tillsynen prioritera de arbetsställen med högst risk. Till detta kommer ärenden som förädlas av skyddsombudsstopp, utredningar av allvarliga olycksfall, marknadskontroll m.m. En svaghet med dagens modell är dock att enbart ett fåtal arbetsställen hinner besökas med de resurser som Arbetsmiljöverket tilldelats.

Det kommer enligt Arbetsmiljöverkets bedömning aldrig att bli aktuellt att kombinera dagens riskbaserade modell med resurser som innebär att samtliga arbetsställen inom en treårsperiod inspekteras enligt dagens modell. Kostnaderna skulle bli så höga att det inte går att se dem som långsiktigt hållbara.

Alternativen är då antingen en riskbaserad tillsyn som är mycket resurssnål vad gäller statens direkta kostnader eller en tillsyn som baseras på screening. Screening är en betydligt dyrare modell sett till de direkta kostnaderna för staten. De vinster som skulle uppstå med en screeningmodell är beskrivna i utredningen. Arbetsmiljöverket vill särskilt understryka den positiva effekt en regelbunden genomgång av landets samtliga arbetsställen skulle få.

Arbetsmiljöverket är i grunden positiv till utredningens förslag och delar uppfattningen om att ett system där samtliga arbetsställen blir besökta bör höja medvetandet om arbetsmiljöfrågor och deras betydelse för hälsa och säkerhet. Samtidigt är det viktigt att, som utredningen påpekar, inte gynna arbetsgivare som vidtar åtgärder först efter att de fått besök av Arbetsmiljöverket. Att arbetsgivaren systematiskt arbetar med arbetsmiljöfrågor enligt kraven i arbetsmiljölagen och föreskriften om systematiskt arbetsmiljöarbete är även fortsättningsvis en grundläggande förutsättning för arbetsmiljöarbetet i Sverige.

I utredningen tas tre grundläggande förutsättningar för införandet av marknadsorienterade styrmedel upp: tidsperioden för genomgång av samtliga arbetsställen bör inte vara för lång och företag inom samma bransch och geografiskt område liksom konkurrerande aktörer ska bedömas nära i tiden.

Utredningen är inte helt tydlig på om den inledande genomgången bör vara 5 år (sid. 64, avsnitt 3.1.2) eller 4 år (sid. 76-77, avsnitt 4.1)

Merkostnaderna för en ny tillsynsmodell beräknas till ca 800 miljoner kronor per år, vilket inkluderar rekrytering av drygt 700 inspektörer och ca 30 årsarbetskrafter med olika expertkunskaper, utbildning av dessa, uppbyggnad av nya tekniska system samt framtagning av tillsynsmetoder.

Arbetsmiljöverket anser att innan man tar ställning till att en screeningmodell införs för tillsyn av landets samtliga arbetsställen, som år 2008 var 320 000 och beräknas öka med 15 000 per år, är det lämpligt att i mindre skala utveckla och prova modellen. Arbetsmiljöverket noterar att regeringen i budgetpropositionen för år 2010 föreslår att Arbetsmiljöverket i ett pilotprojekt ska prova screening i tillsynsverksamheten inom en bransch.

Arbetsmiljöverkets bedömning är att verksamheten vid ett permanentande successivt ska byggas upp. Utredningens förslag om att samtliga arbetsställen ska besökas under en fyra- eller femårsperiod (initialt, sedan i treårscykler) bygger på förutsättningarna att ca 700 nya inspektörer rekryteras, en inspektör kan genomföra 200 besök av screeningkaraktär per år, tillsynsverksamheten enligt dagens modell fortsätter och utbildningen av inspektörer sker i en takt av 200 inspektörer per år. Arbetsmiljöverket anser att den initiala tidplanen för en genomgång av samtliga arbetsställen inom 4 eller 5 år kan bli mycket svår att upprätthålla. Etableringen av en ny verksamhet i hela landet med bland annat ökning av antalet inspektörer med mer än 200% jämfört med idag kommer att bli omfattande. Erfarenheten visar att upphandling av nya lokaler och övrig infrastruktur, rekrytering och utbildning tenderar att ta mer tid än beräknat. Pilotprojektet blir viktigt för att ge en indikation på detta.

Arbetsmiljöverket vill därför avvakta det aviserade pilotprojektet innan vi tar slutlig ställning till en rimlig tid för den initiala genomgången. Däremot delar vi utredningens förslag om att ett fortvarighetstillstånd ska innebära att samtliga arbetsställen inspekteras i treårsintervall.

I avsnitt 3:2 skriver utredningen "Vi har i föregående avsnitt angett att ett införande av marknadsorienterade styrmedel i den svenska arbetsmiljötillsynen, på ett liknande sätt som i den danska modellen med ett offentliggörande av en märkning/kategorisering av arbetsställena, ställer stora krav på rättssäkerhet, likabehandling och konkurrensneutralitet för att resultatet av tillsynen ska kunna göras allmänt tillgängligt". Arbetsmiljöverket vill påpeka att redan idag är resultatet av vår tillsynsverksamhet allmänt tillgängligt enligt gällande lagstiftning.

Frågan om vilken typ av märkning och vad för slags "beslut" som bör användas är oklar och inte helt enkel att ta ställning till. Utredningens förslag, en "trafikljusmodell", innebär en genomgripande ändring av Arbetsmiljöverkets tillsynsmodell. Förändringen är av den storleken att frågan bör övervägas mer noggrant än vad utredningen haft tid till. Även "trafikljusmodellens" rättsliga status och konsekvenserna av att ett arbetsställe placeras in på grönt, gult eller rött behöver utredas och klargöras. Arbetsmiljöverket förslår därför att frågan utreds vidare och att regeringen ger Arbetsmiljöverket detta uppdrag.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Sjöberg. I den slutliga handläggningen har även avdelningscheferna Persson, Crona och Callermo deltagit. Föredragande har varit Barbro Köhler Krantz.

Mikael Sjöberg

Barbro Köhler Krantz